

vobis pedes, quo occiso et sepulto spem vobis perdidisse putabatis; ecce ipse est Jesus. Ascendit ante vos, « Sic veniet quemadmodum eum videtis euntem in cœlum¹ : » tollitur quidem corpus ab oculis vestris, sed non separatur Deus a cordibus vestris : videte ascendentem, credite in absentem, sperate venientem; sed tamen per misericordiam occultam etiam sentite præsentem. Ille enim qui ascendit in cœlum, ut tolleretur ab oculis vestris, promisit vobis dicens : « Ecce ego vobiscum sum usque in consummationem sæculi². » Merito et Apostolus sic nos alloquebatur : « Dominus in proximo est, nihil solliciti fueritis³. » Sedet super cœlos Christus, et longe sunt cœli, et ipse qui ibi sedet, prope est. « Dominus in voce tubæ. » Ergo vos filii Core, jam si intellexistis vos, et inspicitis hic vos, et vos gaudetis, quia videtis hic vos.

VIII. « Psallite Deo nostro, psallite⁴. » Quem tanquam hominem irriserunt, qui a Deo alienati sunt, « Psallite Deo nostro. » Non enim homo tantum, sed et Deus. Homo ex semine David⁵, Deus Dominus David, ex Judæis carnem habens : « Quorum patres, ait, Apostolus, et ex quibus Christus secundum carnem. » Ex Judæis ergo Christus, sed secundum carnem. Quis autem iste Christus, qui est ex Judæis secundum carnem? « Qui est super omnia Deus » benedictus in sæcula⁶. « Deus ante carnem; Deus in carne, Deus cum carne. Nec solum ante carnem Deus, sed ante terram Deus, unde facta est caro : nec tantum ante terram Deus, unde caro facta est; sed etiam ante cœlum Deus, quod prius factum est : ante diem Deus qui primus factus est, ante omnes Angelos Deus, ipse Christus Deus : quoniam « In principio erat Verbum, et Verbum erat » apud Deum, et Deus erat Verbum : omnia per ipsum facta

¹ Act. 1, 11. — ² Matth. xxviii, 20. — ³ Philip. iv, 5. — ⁴ Psal. xlvi, 7. — ⁵ Rom. 1, 3. — ⁶ Id. ix, 5.

» sunt, et sine ipso factum est nihil¹. » Ille est ante omnia, per quem facta sunt omnia. « Psallite ergo Deo nostro, psallite². »

IX. « Quoniam rex omnis terræ Deus³. » Quid enim? Et ante non omnis terræ Deus? Nonne et cœli et terræ Deus, cum utique per illum facta sunt omnia? Quis posset dicere non esse Deum suum? Sed non omnes homines agnovērunt Deum suum : et ubi agnoscebatur, quasi ibi tantum Deus erat, « Notus in Judæa Deus⁴ : » nondum filiis Core dicebatur : « Omnes gentes plaudite manibus. » Ille enim Deus notus in Judæa, rex omnis terræ Deus est. Jam ab omnibus agnoscitur, quia impletum est quod dicit Isaias : « Ipse Deus tuus qui eruit te; universæ terræ Deus vocabitur⁵. Quoniam rex omnis terræ Deus, psallite intelligenter. » Docet nos et admonet nos ut psallamus intelligenter : non quæramus sonum auris, sed lumen cordis. « Psallite, inquit, intelligenter. » Gentes, unde vocati estis ut Christiani essetis, adorabant deos manu factos, et psallebant illis, sed non intelligenter. Si intelligenter cantarent, lapides non adorarent. Quando homo sensatus cantabat lapidi insensato, numquid intelligenter cantabat? Modo autem, fratres, non videmus oculis quem adoramus, et tamen correcti adoramus. Multo magis nobis Deus commendatur, quia eum oculis non videmus. Si eum oculis videremus, forte contemneremus. Nam et Christum Judæi visum contempserunt, non visum Gentes adoraverunt. Illis enim dictum est, « Psallite intelligenter. Nolite esse sicut equus et mulus, in quibus non est intellectus⁶. »

X. « Regnabit Dominus super omnes gentes⁷. » Qui regnabat super unam gentem, « Regnabit, inquit, super omnes gentes. » Quando dicebantur ista, super unam

¹ Joan. 1, 1-3. — ² Omittitur altera pars v. 7. *Psallite regi nostro, psallite.* — ³ Psal. xlvi, 8. — ⁴ Id. lxxv, 2. — ⁵ Isai. liv, 5. — ⁶ Psal. xxxi, 9. — ⁷ Id. xlvi, 9.

gentem regnabat Deus : prophetia erat, nondum res demonstrabatur. Deo gratias, jam videmus impleri quod ante prophetabatur. Chirographum Deus ante tempus scripsit nobis, impleto tempore reddidit nobis. « Regnabit » Deus super omnes gentes, » promissio est. « Deus sedet » super sedem sanctam suam. » Quod tunc futurum promittebatur, nunc impletum agnoscitur et tenetur. « Deus » sedet super sedem sanctam suam. » Quæ sedes ejus sancta? Forsitan cœli, et bene intelligitur. Ascendit enim Christus, sicut novimus, cum corpore in quo crucifixus est, et sedet ad dexteram Patris¹; inde cum venturum expectamus ad judicandos vivos et mortuos². « Sedet su- » per sedem sanctam suam. Cœli sunt sedes sancta ejus. Vis et tu esse sedes ejus? Noli putare te esse non posse : para illi locum in corde tuo; venit, et libenter sedet. Ipse certe est Dei Virtus et Dei Sapientia³. Et quid dicit Scriptura de ipsa Sapientia? Anima justi, sedes sapientiae⁴. Si ergo anima justi sedes est sapientiae : sit anima tua justa et eris regalis sella sapientiae. Et revera, fratres, omnes homines qui bene vivunt, qui bene agunt, secundum charitatem piam conversantur, nonne Deus in illis sedet, et ipse jubet? Obtemperat anima sedenti in se Deo, et ipsa jubet membris. Anima enim tua jubet membro tuo, quo moveatur pes, quo manus, quo oculus, quo auris, et jubet ipsa membris tanquam famulis suis : sed et ipsa servit interius insidenti sibi domino suo. Non potest inferiori se bene imperare, nisi superiori se non fuerit dedignata servire. « Deus sedet super sedem sanctam suam. »

XI. « Principes populorum convenerunt cum Deo Abraham⁵. » Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Jacob⁶.

¹ Act. 1, 2. — ² 2 Tim. iv. — ³ 1 Cor. 1, 24. — ⁴ Sap. vii, — ⁵ Psal. xlvii, 11. — ⁶ Exod. iii, 6.

Verum est, dixit hoc Deus, et superbierunt inde Judæi, et dixerunt : « Nos filii Abrahæ sumus¹. » Superbientes de nomine paterno, gerentes ejus carnem, non tenentes ejus fidem; semine adhærentes, moribus degenerantes. Denique Dominus quid ait eis ita superbientibus? « Si filii » Abrahæ estis, facta Abrahæ facite². » Item quid dixit illis Joannes venientibus et contremiscentibus quibusdam ipsorum, qui se pœnitendo corrigere voluerunt? « Progenies » viperarum. » Erant enim iniqui, erant perditii, erant peccatores, erant impij³ : venerunt ad baptismum Joannis : et quid eis dicit? « Progenies viperarum. » Illi se dicebant filios Abrahæ, et ipse illos dicebat filios viperarum. Numquid Abraham vipera erat? Sed quia male vivendo dæmones imitati erant, et eorum filii facti erant, quos imitando male vivebant : « Progenies, inquit, viperarum, quis vo- » bis ostendit fugere ab ira ventura? Facite ergo fructum » dignum pœnitentiæ; et nolite dicere apud vosmetipsos : » Patrem habemus Abraham, et quasi superbire de genere Abrahæ. Potens est enim Deus de lapidibus istis » suscitare filios Abrahæ⁴. » Non enim remansurus est Abraham sine filiis, si vos damnaverit Deus : potens est enim et damnare quos odit, et illi reddere quos promisit. Et unde illi redditurus est filios, si damnat Hebræos de carne ejus progenitos? « De lapidibus istis. » Ostendebat illis lapides in eremo. Qui erant lapides nisi Gentes, quæ lapides adorabant? Lapidibus quare? Adorando lapides, dicti erant lapides : quia Psalmus prædixerat : « Similes illis fiant qui » faciunt ea, et omnes qui confidunt in eis⁵. » Tamen de ipsis lapidibus reddidit filios Abrahæ : modo omnes qui lapides adorabamus conversi ad Dominum, filii Abrahæ facti sumus, non ducendo ab illo carnem, sed imitando

¹ Joan. viii, 33. — ² Ibid. 39. — ³ Matth. iii, 7. — ⁴ Ibid. 9. — ⁵ Psal. cxlii, 8.

fidem. « Principes ergo populorum convenerunt cum Deo » Abraham. Principes populorum. » Gentium principes, non unius populi principes, sed principes populorum omnium, « Convenerunt cum Deo Abraham. »

XII. Ex ipsis principibus erat et iste Centurio, de quo modo, Evangelium cum legeretur, audistis. Erat enim Centurio habens honorem et potestatem inter homines, princeps erat de principibus populorum. Venienti ad se Christo obviam misit amicos suos, imo vere transituro Christo misit amicos; et rogavit ut curaret puerum ejus, qui periculose infirmabatur: et cum vellet ipse Dominus venire, hoc ei mandavit: « Non sum dignus ut sub tectum meum » intres, sed tantum dic verbo, et sanabitur puer meus. » Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites. » Videte quemadmodum tenuit ordinem: Prius commemoravit quod sub alio esset, et postea quod alii sub illo essent. Sub potestate sum et in potestate sum, et sub aliquo sum et super aliquos sum. Et dico huic: « Vade, et vadit: et alii, Veni, et venit: » et servo meo: Fac hoc, et facit. » Tanquam diceret: Si ego sub potestate constitutus jubeo illis qui sub me sunt, tu qui sub nullius potestate positus es, non potes jubere creaturæ tuæ, quando omnia per te facta sunt, et sine te factum est nihil? « Dic ergo verbo, inquit, et sanabitur puer meus. » Nam ut in domum meam intres, non sum dignus. Trepidavit Christum mittere intra parietes suos, et jam intus erat in corde ejus: jam erat anima ejus sedes illius, jam ibi sedebat ille qui humiles requirebat. « Conversus denique Christus, miratus est, et ait » sequentibus se: Amen dico vobis, non inveni tantam » fidem in Israël¹. » Et sicut alius Evangelista eandem rem narrat, sequitur Dominus, et dicit: « Ideo dico vo-

¹ Luc. vii, 6-9.

» bis, quia multi ab Oriente et Occidente venient, et » recumbent cum Abraham et Isaac et Jacob in regno » cœlorum¹. » Iste enim Centurio non erat de populo Israël. Nam in populo Israël superbi repellebant a se Deum: in principibus Gentium inventus est humilis, qui ad se invitaret Deum. Admirans Jesus fidem ipsius, reprobatur perfidiam Judæorum. Sani enim sibi videbantur, cum periculosius ægrotarent, quando medicum non cognoscentes occidebant. Cum ergo reprobaret et repudiaret illorum superbiam, quid ait? « Ideo vobis dico, quia » multi ab Oriente et Occidente venient, » non pertinentes ad cognationem Israël: venient multi quibus dixit: « Omnes gentes plaudite manibus; et recumbent cum » Abraham in regno cœlorum. » Non illos genuit carne sua Abraham, et venientes recumbent cum illo in regno cœlorum, et filii ipsius erunt. Quare filii ipsius? « Non » nati de carne, sed sequendo fidem ipsius. Filii autem » regni, id est, Judæi, ibunt in tenebras exteriores: illic » erit ploratio et stridor dentium². » Damnabuntur in tenebras exteriores qui nati sunt de carne Abrahæ, et recumbent cum eo in regno cœlorum qui imitati sunt fidem Abrahæ. Merito ergo et hic, « Principes populorum convenerunt cum Deo Abraham. »

XIII. Et quid illi qui pertinebant ad Deum Abraham? « Quoniam dii fortes terræ valde elevati sunt³. » Qui erant dii, populus ille Dei, vitis illa Dei, de qua dicitur: « Judicate inter me et inter vineam meam⁴, » ibunt in tenebras exteriores, non recumbent cum Abraham et Isaac et Jacob, non conveniunt cum Deo Abraham. Quare? « Quoniam » niam dii fortes terræ. » Illi qui erant dii fortes terræ, præsumentes de terra. De qua terra? De se ipsis: quia omnis homo terra. Homini enim dictum est: « Terra es,

¹ Matth. viii, 11. — ² Ibid. 12. — ³ Psal. xlvi, 10. — ⁴ Isai. v, 3.

» et in terram ibis¹. » Debet autem homo de Deo præsumere, et inde sperare auxilium, non de se. Non enim terra pluit sibi, aut lucet sibi. Quomodo autem terra de cælo expectat pluviam et lucem, sic homo de Deo debet expectare misericordiam et veritatem. Illi ergo « Dii fortes » terræ valde elevati sunt, » id est, valde superbierunt: non sibi medicum necessarium putaverunt, et ideo in sua ægritudine remanserunt, et ipsa ægritudine ad mortem perducti sunt. Præcisi sunt rami naturales, ut humilis insereretur oleaster². « Quoniam dii fortes terræ valde » elevati sunt. » Teneamus ergo, fratres, humilitatem, charitatem, pietatem; quia vocati sumus illis reprobatis, vel illorum exemplo superbire timeamus.

ENARRATIO

IN PSALMUM XLVII.

Sermo ad plebem.

I. TITULUS Psalmi est³: « Laus Cantici filiis Core, secunda » sabbati⁴. » De hoc quod Dominus donare dignatur, excipite tanquam filii firmamenti. Secunda enim sabbati, id est, post diem primum, quem Dominicum dicimus, quæ etiam secunda feria dicitur, factum est firmamentum cæli, imo firmamentum cælum. Cælum enim vocavit Deus firmamentum⁵. Primo autem die lucem fecerat, et a tenebris diviserat; et vocaverat lucem, diem; et tenebras, noctem. Sicut autem indicat Psalmi hujus contextio, aliquid etiam

¹ Gen. iii, 19. — ² Rom. xi, 17. — ³ Vide D. Guillon, tom. xxi, p. 485-498. — ⁴ Psal. XLVII, 1. — ⁵ Gen. 1, 3-8.

prælocutus est Deus in illo opere suo, quod compleretur in nobis: et secundum hujus creaturæ conditionem sæcula cucurrerunt. Non enim frustra Dominus ait de Moyse: « De me enim ille scripsit¹. » nisi quia omnia quæ scripta sunt, etiam cum Deus conderet creaturam, possunt interpretari ad significationem futurorum: ut intelligas Deum fecisse lucem, cum Christus a mortuis resurrexit. Tunc enim revera illa lux divisa est a tenebris, quando immortalitas a mortalitate discreta est. Quid ergo sequitur, nisi ut capiti etiam corpus fieret, quod est Ecclesia? Denique est etiam Psalmus de prima sabbati, in quo apertissime resurrectio Domini declaratur. Ibi enim dicitur: « Tollite portas principes vestri, et elevamini portæ » æternales, et introibit Rex gloriæ². » Quid evidentius quam Christum esse Regem gloriæ? De quo dictum est: « Si cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixis » sent³. » Secundum ergo sabbati non debemus intelligere nisi Ecclesiam Christi: sed Ecclesiam Christi in sanctis, Ecclesiam Christi in his qui scripti sunt in cælo, Ecclesiam Christi in his qui mundi hujus tentationibus non cedunt. Ipsi enim digni sunt nomine firmamenti. Ergo Ecclesia Christi in his qui firmi sunt, de quibus dicit Apostolus: « Debemus autem nos firmi infirmitates infir- » morum sustinere⁴, » appellata est firmamentum. De hoc cantatur in Psalmo: Audiamus, agnoscamus, sociemur, gloriemur, regnemus. Namque eam etiam firmamentum apostolicis Litteris appellatam audi, et cognosce: « Quæ est, inquit, Ecclesia Dei vivi, columna et firma- » mentum veritatis⁵. » De hoc firmamento cantatur filiis Core, quos nostis esse filios sponsi crucifixi in Calvariae

¹ Joan. v, 46. — ² Psal. xxiii, 7 et 9. — ³ 1 Cor. 1, 8. — ⁴ Rom. xv, 1: — ⁵ 1 Tim. iii, 15.